

Naj sta Hitler in Mussolini kovoala na zadnjem sestanku?

V Vichiju na Francoskem vedo povedati, da sta diktatorja položila temelj "evroafriški avtarkiji," fašistični Ligi narodov, katera naj obseza Evropo in Afriko kot ekonomsko enoto. Imperij Velike Britanije je izključen iz te "lige"

Pariz, Francija, 5. jun. — Tuja avtoritativna francoska vojaška agencija Telemontporoča, da sta Adolf Hitler in Benito Mussolini na njunem sedmih dnevni izdelala načrt evroafriško avtarkijo ali Ligo narodov, ki bo obsevala Evropo in Afriko. Ta nova vojaška enota, ki bo ekonomsko neodvisna od ostalega sveta, bo Britanija je izključena iz te "lige."

Uradna agentura počenja načrt in pravi, da bo ta enota imela veliko vlogo v evropsko-afriški avtarkiji, ker poseduje največ teritorija v Afriki. Najbolj diplomatični krogi, da vsak načrt te vrste, ki ne nima nikakršnih domoljubnih evropske in afriške, pomeni, da vojna še dolgo trajala, kajti mora prej okupirati vso kontinentalno predno more izvajati novo ligo narodov Evrope in Afrike.

5. jun. — Pierre Bois-povelnik francoske posadke na karju, stratežičnem pomorski oporišču na obrežju zapadne Afrike, je včeraj nepričakovano dospel v Vichy na posvetilo v Darlanom. General Eyraud, poveljnik francoske pomorske armade v Afriki, v bližnjem vzhodu, je tudi prihajal. Poročajo, da je Hitler in Mussolini, da se lahko napram angleškimi napadom, kjer koli in kadar koli je mogoče. Včerajšnja vest, da angleški bombniki napadli Bejrut v Siriji, je zadržala tukajšnje kroge.

Deninski delavci bili zvišanje

Znaša deset centov na uro

Bridgeport, Conn. — Unija delavcev, Mill and Smelter Workers, je prinesla nekoliko večji kruha tudi tisočih medeninskih delavcev v tukajšnji deninski dolini. Z Bridgeport Brass Co. je podpisala pogodbo za 4200 delavcev, ki dobi zvišanje na uro. Da bi zvišanje na uro, sta nato dve drugi družbi "prosto" zvišali plače za šest centov na uro.

Delavci te unije pravijo, da pogodba odpira pot za slično zvišanje plač v vseh medeninskih tovarnah v Connecticutu. Pogodbo je bila zvišana miliona plača za delavce od 38.5 centov na uro, za delavce pa do 65c minimalne plače. Za delo ob sobotah je plača in pol, delo ob nedeljah in praznikih pa dvojnega. Delavci so doleteli starostne pravice in imajo za izravnavanje spo-

Blizanje Bridgesa bliža h koncu

San Francisco, 5. jun. — Zanimivo je včeraj zaključilo pregleda v razpravi prokuratorja Bridgesa, delavskemu delavcu, katerega namerava delo deportirati v njegovo domovino Avstralijo zaradi njegove komunistične aktivnosti. Kakor se da bo razprava zaključena prihodnji teden.

Anglija dobi 70 ameriških parnikov

za prevoz vojnega blaga čez morje

Washington, D. C., 5. jun. — Danes poročajo, da je vlada odredila ameriškim parobrodni družbam, ki obratujejo ob obali Atlantika in Mehikanskega zaliva, naj pripravijo vsaj polovico — okrog 60 do 70 — tovornih parnikov za prevažanje vojnega materiala na Angleško.

Ameriški tovorni parniki, ki jih dobi Anglija na razpolago, bodo imeli okrog 375,000 skupne tonaže; to še ni niti četrtnina dveh milijonov tonaže, katero ima prispevati Amerika po načrtu predsednika Roosevelta za pomorsko službo v interesu angleške obrambe.

V ta namen imajo vse ameriške parobrodne družbe prispevati ladje, ki so že v službi, vštete so pa tudi nove, ki jih še gradijo.

Poleg omenjenega števila tovornih parnikov, ki pojdete v prekomorsko službo, dobi po odredbi vlade bojna mornarica 28 parnikov za svoje potrebe. Med temi parniki so največji in najbolj potniški parniki kot n. pr. America, Washington in Manhattan. Anglija je pred kratkim dobila na razpolago tudi 50 ameriških oljnih parnikov v skupni tonaži pol milijona. Razen tega ima vlada v rezervni veliko število tujih parnikov, največ nemških in italijanskih, ki prej ali slej pojdete v prekomorsko službo za prevažanje materiala v Anglijo.

Vse te ladje imajo približno 1,750,000 ton, torej še manjka 250,000 ton za predsednikov načrt, ki določa dva milijona ton brodovja za prekomorsko plovbo v pomoč Angliji na temelju posojilnega zakona.

Jeklarska unija zahteva volitve

Prizadetih je šest jeklarn Bethlehem Steel

Pittsburgh. — Jeklarska unija CIO je pri zveznem delavskem odboru vložila prošnjo, da odredi tovarniške volitve v šestih jeklarnah Bethlehem Steel Corp. Nedavno je ta unija izšla zmagovita iz volitev v jeklarni te družbe v Lackawanni, N. Y., kjer so se delavci izrekli 3-1 za CIO.

Unija zahteva volitve v jeklarnah Bethlehem Steel v Johnstownu, Pa., kjer dela 12,000 delavcev, v Pottstownu, Pa., z 1200 delavcev, v Rankinu (650), Pa., v Leetsvillu (700), Pa., in v dveh tovarnah v Los Angelesu, kjer dela 833 delavcev. Unija pravi, da je od teh 15,383 delavcev 12,836 članjev in CIO.

Unija pravi v svoji peticiji, da je Bethlehem Steel odklonila pogajanje z zastopniki delavcev, dasi ji je sporočila, da je pripravljena dokazati, da zastopa večino v teh tovarnah.

Hull dal "zadnje" svarilo Franciji

Ameriška akcija je blizu

Washington, D. C., 5. jun. — Državni tajnik Hull je danes indirektno zapretel Franciji, da bodo Združene države pretrgale diplomatske vezi z vlado v Vichiju in okupirale francoske zapadnoindijske otoke, če se vichijska vlada postavi na stran osovščakov. Hullovo svarilo je vsekakor prišlo na priporočilo ameriškega poslanika Winanta v Londonu, ki se zdaj nahaja na važnem obisku v Washingtonu. Winant je odločno svetoval — vsekakor na željo Anglije — predsedniku Rooseveltu, naj Združene države istočasno z Veliko Britanijo prekinejo vse stike s Petainovo marionetno vlado in priznajo De Gaullovo organizacijo kot reprezentativno vlado svobodne Francije.

Državni tajnik je formalno informiral Petainovo vlado, da Združene države morajo biti enkrat za vselej na jasnem, kaj so smernice sedanje Francije — ali se še drži pogojev svojega premirja z Nemčijo ali prehaja popolnoma v Hitlerjev tabor.

Angleži izvajajo blokado Sirije

Letalski napadi na vseh frontah

London, 5. jun. — Angleška vlada je danes razglasila blokado francoske kolonije Sirije z Lebanonom vred v Mali Aziji. To je prvi slučaj angleške blokade katerega koli francoskih teritorijev.

Neuradna vest se glasi, da se nahajajo angleške bojne ladje v bližini obrežja Sirije, kjer bodo izvajale blokado. Angleški letalci so včeraj prvič napadli sirijsko pristanišče Bejrut. Bombe so padale na petrolejska skladišča.

London, 5. jun. — Nacijski bombniki so v prejšnji noči z veliko furijo obmetavali z bombami predmestje Anglije. Mesti Birmingham in Chatham sta prizadeti, toda človeških žrtev ni bilo mnogo; trije nemški bombniki so bili vrženi na tla. Nemci so se še štiriindvajseti dan ognili Londona.

Kairo, 5. jun. — Bombniki osovščakov so sinoči izvršili enega največjih napadov na Aleksandrijo, veliko angleško mornariško bazo ob suškem prekopu. Okrog sto oseb je bilo ubitih. Od kar so Nemci okupirali Kreto, se pričakuje pogosti letalski napadi na mesta v Egiptu, kajti od Krete do Egipta je nekaj več kot 500 milj.

Istanbul, 5. jun. — Tuka kroži vest, da sta se sprla angleški general Wavell, vrhovni poveljnik angleških čet na Bližnjem vzhodu, in general Georges Catroux, eden afriških poveljnikov francoske svobodne armade pod vodstvom Charlesa De Gaulle. Catroux hoče, da angleške čete takoj invadirajo Sirijo, dočim se Wavell obotavlja. Kaj je resnice na tem, ni znano.

Nacijski "bund" moral zapreti taborišče

Trenton, N. J., 5. jun. — Zbornica države New Jersey je s posebno naredbo razpustila organizacijo Nemško-ameriškega bunda v svojih mejah. Posledica tega je, da mora ta organizacija zapreti svojo "kemp" v Andoverju, N. J.

Domače vesti

Pueblske novice
Pueblo, Colo. — Te dni je umrla Barbara Klemenčič, doma od nekod v Beli Krajini. — Dne 24. maja sta bila civilno poročena Alfonz Hočevar in Jennie Šabec. Obilo sreče! — John in Amalija Šabec sta dobila hčerko, SNPJ pa novo članico. Čestitke!

Jugoslovanski zbor predlagan
Pittsburgh, Pa. — Kosto Unković poziva Jugoslovanski pomožni odbor, naj skliče "narodni zbor Srbov, Hrvatov in Slovencev iz Severne in Južne Amerike," ki naj določi bodoče smernice za Jugoslovane.

Odri rojaka za \$26,000
Chicago. — Kakor poročajo čikaški listi, je advokat Isaac K. Goodman računal staremu rojaku Fr. S. Košmerlu \$26,000 za sodniško izterjavo (foreclosure) nekega vknjiženega doiga v vsoti \$18,082 in poleg tega zahteva od Košmerla še nadaljnjih \$22,000. Zadeva je bila naznanjena odvetniški organizaciji, katera je spoznala Goodmana krivega odedu in je predložila vrhovnemu državnemu sodišču, naj odzvrne omenjenemu odvjetniku pravico advokature.

Iz Clevelanda
Cleveland. — Dne 3. t. m. je umrla Ivana Kolar, roj. Stražisar, stara 74 let in dama s Padeža pri Borovnici. Tu zapuša pet odraslih otrok, v North Chicagu pa tri sestre. — Istega dne je v bolnišnici umrla Terezija Špehek, roj. Baraga, stara 56 let in doma iz Loza. V Ameriki je bila 39 let in tu zapuša dva sinova in dve hčeri.

General Motors se podala uniji

Sklenila je pogodbo za delavce v električnih tovarnah

Detroit. — Pogajanja med General Motors Corp. in unijo CIO United Electrical, Radio and Machine Workers of America so izpadla dobro za unijo. Sklenjena je bila pogodba, ki pokriva okrog 25,000 delavcev, ki delajo v električnih tovarnah te korporacije.

Ta pogodba, ki določa desetcentno zvišanje plač na uro, in sicer od 28. aprila naprej, pokriva delavce v dveh tovarnah za hladilnice v Daytonu, O., kot tudi v Delco Products v istem mestu, v Sunlight Electrical Division v Warrenu, O., v Delco Battery v Bloomfieldu, N. J., in v tovarni Morain Products v Warrenu, O.

Poleg splošnega zvišanja plač za 10c na uro pogodba dovoljuje posameznim grupam delavcev, da lahko vsak čas zahtevajo zvišanje plač. Druge določbe so: plača in pol za delo nad 40 ur na teden, dvojnega plača ob nedeljah in praznikih, "bonus" za nočno delo, en teden plačan počitnic na leto in starostne pravice.

Ta pogodba sliči po svojem ustroju pogodbi, katero ima unija z General Electric in Westinghouse Electric kompanijami.

Ameriški Nemci zbrali dva milijona dolarjev

Washington, D. C., 5. jun. — Državni departament poroča, da so nemške reliefne organizacije v Združenih državah v teku 20 mesecev vojne nakolektale dva milijona dolarjev za pomožno akcijo v Nemčiji in med nemškimi vojnimi ujetniki v inozemstvu. Po vsej Ameriki imajo 332 reliefnih odborov. Največja pomožna organizacija Nemcev je v mestu New Yorku, ki je sama nabrala več milijon dolarjev. Vse te nemške organizacije so registrirane pri državnem departamentu v Washingtonu na podlagi nevarnostnega zakona.

DELAVSKI ODBOR ODREDIL TOVARNIŠKE VOLITVE

Vrāile se bodo v šestih tovarnah pri Harvester Co.

VOLITVE SE VRŠE
ŠE TA MESEC

Washington, D. C. — Zvezni delavski odbor je odredil tovarniške volitve, ki se bodo vrāile v šestih tovarnah International Harvester Co. v teku 30 dni. V nekaterih tovarnah bodo delavci izbirali med federalno unijo ADF in industrijsko unijo CIO, v drugih pa med slednjo in nekaterimi poklicnimi unijami A. D. F.

Volitve se bodo vrāile v tovarnah te družbe v Rock Fallsu, Ill., v East Molinu, Ill., v McCormickovi tovarni v Chicagu, v Milwaukeeju, v Rock Islandu, Ill., in West Pullmanu, Ill. V vseh teh tovarnah bodo produkcijski in oskrbniki (maintenance) delavci izbirali med unijo CIO in ADF, lahko pa se bodo izrekli tudi proti obema.

V več tovarnah bo na glasovni listi poleg omenjenih unij tudi Pattern Makers League (ADF) za delavce te stroke, v tovarni v West Pullmanu pa tudi International Die Sinkers Conference, neodvisna unija.

Frank Sliva, načelnik CIO Farm Equipment Workers, je po temu odloku delavskega odbora dejal, da pričakuje, da bo unija CIO izšla zmagovita iz teh volitev. Ta unija se že več let bori za organiziranje delavcev pri International Harvester in za izboljšanje delovnih pogojev. V nekaterih ostalih tovarnah te družbe je že tudi priznana kot edina zastopnica delavcev. S svojo organizatorično kampanjo je vsekakor uspevala, da je družba morala razpustiti vse svoje kompanijske unije, katere je v nekaterih tovarnah potem prevzela ADF. Zadnje čase je tudi vodila pr dramatičnih stavk, katere je pomagala zločiti ADF.

Odmevi stavke iz "malega jekla"

Republic Steel zopet pred delavskim odborom

Washington. — Ze je minilo pet let, odkar je bila stavka v "malem jeklu", toda njeni odmevi se še niso razgubili. Če zvezni delavski odbor odobri priporočila svojega zastopnika Gustava B. Ericksona, ki je vodil preiskavo, tedaj bo morala Republic Steel Corp. vrniti delo 520 delavcem, ki so bili odslavljeni v njeni jeklarni v So. Chicagu in jim tudi plačati zamujene plače.

Višek stavke v "malem jeklu" je bil policijski masaker stavkarjev v So. Chicagu na spominski dan leta 1937. Erickson pravi v svojem poročilu, da je to stavko povzročila "dolga serija protidelavskih ukrepov pred izbruhom stavke." On je tudi dosegel, da se je družba ukvarjala s špionažo med delavci in tudi sodelovala pri ustanovitvi svoje kompanijske Steel Workers Union of America. On priporoča odboru, da ukaže družbi, da mora to unijo razpustiti.

Družba mora naznaniti v 20 dneh, ako se bo razvala po teh priporočilih, ali pa mora vložiti ugovor proti njim pri delavskem odboru. Ta bo potem podal svoj končni odlok.

Stavka kemijskih delavcev CIO

Unija protestira proti brutalnosti policije

Niagara Falls, N. Y. — Priznanje kompanijske unije in "zamrznenje" plač za eno leto je izvalo stavko 3000 delavcev v tukajšnji tovarni Carborundum Co. Nastala je, ko je kompanija prelomila obljubo, katero je dala krajevni postojanki 50. distrikta UMW, da se ne bo pogajala s Carborundum Employees unijo, dokler vladni delavski odbor ne poda odloka glede tovarniških volitev.

Člani 50. distrikta rudarske unije, v katerem so organizirani kemični delavci, so po priznanju "kompanijske unije" odglasovali z večino 17 proti enemu za stavko in pričeli piketirati tovarno. Takoj je bila na licu mesta tudi mestna policija, da razbije stavko. Aretirala je organizatorja Charlesa A. Doylea in ga pridržala v zaporu brez vsake obtožbe.

Stavkarji so poslali protest gubernorju Lehmanu proti brutalnosti policije, katero tudi dolžne stavkolomstva in teptanja pravic do mirnega piketiranja. Unija zahteva tovarniške volitve, pri katerih bi se delavci izrekli, katera unija naj jih zastopa pri kolektivnem pogajanju. Zahtevajo tudi konec favorizma v tovarni in arbitriranja zadeve neke odslavljenega delavke.

Thomas zahteva glasovanje o vojni

Socialni demokratje žigosajo Thomasa

New York. — Na drugem letnem zboru organizacije "Keep America out of War" je bil socialistični vodja Norman Thomas glavni govornik. Rekel je, da za enkrat ima samo kongres pravico napovedati vojno, ampak po njegovem mnenju to ni dovolj demokratično in treba je popraviti ustavo, da bo to moč imelo le splošno ljudstvo v referendumu. Ljudstvo samo naj odloči, če hoče imeti vojno ali ne.

Los Angeles, Cal. — Socialno demokratska federacija v Californiji je te dni objavila izjavo, v kateri pravi, da Norman Thomas ne predstavlja več nekaj vplivne socialistične stranke v Združenih državah, stranke Debsa, Bergerja, Hillquita in drugih slavni socialistov — temveč predstavlja le majhne in osamljene krožke, ki niso od nikogar pooblašteni govoriti v imenu ameriških socialistov. Pri volitvah leta 1940 velika večina ameriških socialistov ni volila Thomasa, ker ne veruje v njegovo defetistično politiko in odklanja njegovo taktiko, katera je v zadnjih letih razbila nekaj močno socialistično stranko in danes priključuje njegove pristaje, kolikor jih še ima, politični reakciji ameriških Quislingov in drugih apzarjev ter defetistov.

Roosevelt spet naletel na opozicijo

Burbonski demokratje proti zasegi podjetij

Washington, D. C., 5. jun. — Novi zakonski predlog, ki daje moč vladi, da zaseže vsako privatno podjetje, če je to v interesu obrambe, je naletel na ostro opozicijo v kongresu ne samo pri reakcionarnih republikanesh, temveč tudi pri burbonskih demokratih iz južnih držav, ki drugače podpirajo obrambne navedbe Rooseveltove administracije. Prvi odmevi v nižji zbornici in

ZALAGANJE JAPONSKO Z AMERIŠKIM OLJEM

Predsednik Standard Oil Co. pojasnil kupčijo

LEPA SLIKA AMERIŠKEGA BUSINESSA

Flemington, N. J. — W. S. Parish, predsednik Standard Oil of New Jersey, je delničarjem pojasnil na njih seji, da je družba sklenila pogodbo za zalaganje Japonske z oljem "ob polni vednosti ameriške vlade, Anglije in holandske Vzhodne Indije." Pogodba, sklenjena pred nekaj meseci, daje Japonski večje koncesije glede zvišanja dobave olja, ki ga producira ta družba. Slično pogodbo je sklenila z Japonsko tudi neka angleško-holandska oljna družba, kot tudi Standard-Vacuum Oil Co., ki je povezana s prvo.

Parish je dejal, da je dolžan pojasniti to kupčijo z Japonsko valed tega, ker Amerika stoji pred pomanjkanjem olja oziroma gasolina radi tega, ker je bilo 50 oljnih ladij oddanih za prevoz olja v Anglijo. To pomanjkanje gasolina se posebno obeta vzhodnim državam, kjer bo v bližnji bodočnosti najbrže drastično omejen nedeljaki avtni promet.

Ta pogodba med Japonsko in ameriški in angleško-holandski oljnimi interesi se nanaša predvsem na zalaganje Japonske z oljem iz holandske Vzhodne Indije. Toda Parish je rekel, da Japonska dobiva več olja od drugod. Veliko ga importira tudi iz Amerike. Senator Nye je rekel pred par dnevi na shodi v Milwaukeeju, da je v nekem pristanišču na zapadni obali pripravljenih 90,000 sodov olja za pogon motorjev, tudi letalskih, med tem ko Amerika stoji pred pomanjkanjem gasolina za lastno uporabo.

Parish je dejal, da se njegova družba v svojih mednarodnih kupčijah vedno ravna v smislu ameriške zunanje politike. "Dokler so Združene države v normalnih odnošajih z drugimi državami, toliko časa moramo biti tudi mi. Če ta družba na lastno iniciativo odredi embargo za svoje poljiške iz ene države v drugo, tedaj se lahko zgodi, da bi bilo to postopanje povsem nasprotno politiki in interesom naše vlade."

On je tudi rekel, da so vse večje družbe sedaj v razgovorih, da pričnejo graditi 36 oljnih ladij, kakor tudi, da položijo več tisoč milj velikih cevi, po katerih bo teklo olje iz Texasa in Oklahome direktno v Philadelphiajo in New York. Kadar bo ta načrt uresničen, potem tudi ne bo nobenega pomanjkanja gasolina na vzhodu.

Oljna družba podpisala pogodbo s CIO

Charleston, W. Va. — Tukajšnja čitalnica Pure Oil Co. je podpisala kolektivno pogodbo s krajevnimi unijo 327 mednarodne unije oljnih delavcev CIO. Pokriva vse delavce in določa plačane počitnice, starostne pravice in izboljšanje delovnih pogojev. Pogajanja za zvišanje plače se bodo še nadaljevala. V teku so pogajanja tudi pri treh drugih rafinerijah v tem mestu.

senatu so zelo neugodni za nart in v odseku se že pripravljajo drastična revizija omenjenega predloga. Južnjaški demokratje bi radi videli, da bi bil novi zakon v glavnem naperjen proti delavskim stavkam — nočejo pa tega, da bi zakon na kakšen način škodil privatnim podjetnikom.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravne drave (aven Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago
in Cleveo \$7.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisni dopisi in nena-
rodni članki ne vračajo. Rokopisne literarne vsebine
vrčijo, povesti, drame, pesmi itd. se vrnejo pošiljatelju
le v slučaju, če je priložil poštovno.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations not unedited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA

2627-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v obljabi na primer (June 30, 1941), poleg vsakega
imena za naslov pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
rodna. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Naš oblak v Johnstownu
West Middlesex, Pa. — Zadnji sem omenil, da smo 20. maja v Slovenski dom prejeli telefonsko obvestilo iz Johnstowna, Pa., da je v tamkajšnjem rovu ubilo žozeta Zakška. Vest o njegovi nenadni, tragični smrti nas je silno prestresla. Saj je bil 10. maja s svojo družino pri nas na slavlju 25 letnice društva 262 SNPJ.

Nesreča pač nikdar ne počiva. Kar verjeti nismo mogli, da se je Jože tako hitro poslovil od nas. Zdrav in vesel, poln življenja, a v trenutku mu je smrt vzela življenje. Tukaj v Sharonu in okolici smo Zakška dobro poznali, tako tudi njegovo družino. Tukaj je živel v letih 1926-27, ko je prišel sem iz rudarske nasebine. Hotel si je spremembe v delu, a tudi tukaj ni bilo vse najbolje. Po dveh letih v Sharonu se je od nas poslovil in odšel v Johnstown, kjer je bil 14 let in delal v majni. Sedaj ga je po krivdi drugih doletela smrt.

Kot že omenjeno, se je pokojni Jože mudil pri nas slavlju društva 262. Zato smo sklenili, da se zadnjič poslovimo od njega ob njegovi krsti. Joe Godina je izvedel za datum pogreba in sklenil smo, da se peljemo tja in ga spremimo k zadnjemu počitku. Saj je bil naš prijatelj, z nami je hodil na lov, kajti bil je strasten lovec na divjačino. Tako smo se 23. maja ob šestih zjutraj odpeljali proti Johnstownu. Zasedli smo dva avta z devetimi osebami: Joe Godina in žena, Joe Shain in podpisani, Frank Mlakar, njegova hči in dva sinova ter Mary Anžur iz Leadvilla, Colo., pokojnikova sorodnica; tudi Mlakarjevi so njegovi sorodniki. Vozili smo se po vijugastih cestah čez hribe in doline in ob 11. dopoldne smo že dospeli v Johnstown.

Pokojni Jože Zakšek je počival v Slovenskem domu. Soba, v kateri je ležal, je bila obložena s cvetličami, dokaz, da je bil tudi tam zelo priljubljen in spoštovan. Ako ne bi vedeli o vzroku njegove smrti, ga ne bi spoznali, kajti nesreča ga je zelo spremenila. Bil je na mestu mrtev. Polomilo mu je roke, noge, rebra. Njegov partner, po rodu Poljak, je pripovedoval, da sta z Jožetom razkladala z vozičke opore. Više nad njima so drugi nakladali premog v vozičke, ki pa niso bili dobro pritrjeni vsled slabih zavor. Tri vozički so se odtrgali in zdrčali proti njima. Zavpil je Jožetu, naj se umakne, a bilo je že prepozno.

Pokojni Zakšek je bil star 49 let in v Ameriko je prišel leta 1911 iz Spodnjega Rajhenburga, vas Kolesovec. V Johnstownu zapuščila žena, poročenega sina in hčer in eno hčer doma, dalje brata Louisa v Kensingtonu, Pa. Pogreb je bil v petek ob 2. polpodne dne 23. maja ob veliki udeležbi članstva in prijateljev. Najprej so naložili na poseben avto cvetlice, ki jih je bila cela gora. Pri odprtem grobu je prečital pogrebne obrede uradnik samostojnega društva in nato tajnik društva 82 SNPJ br. Frank Čuček, ki je imel lep govor ter omenil nekoliko o po-

kojnem rojaku, ki ga bodo pri društvu zelo pogrešali in težko nadomestili. Poudaril je, da je današnji sistem kriv njegove prerane smrti, ker se lastniki pehajo le za dolarjem, za življenja delavcev pa se ne brigajo. Uradno se je od njega poslovilo v angleščini tudi lovsko društvo, čigar član je bil pokojni. S tugo v srcih smo zapustili pokopališče in se poslovili od našega prijatelja Jožeta.

V Slovenskem domu pred pogrebom sem videl več rojakov. Luka Strovanski mi je razkazal Slov. dom, John Kobal je pa naš skupini naročil kosilo v hotelu Frank. Sestal sem se tudi z rojakom Fiketom, ki tam vodi mesnico, tako tudi z Langerholcem, ki istotako vodi prodajalno in me je povabil na svoj dom; dejal sem, da ga obiščem, če bo čas dopuščal. Po pogrebu smo se najprej ustavili na domu Zakškove vdove, kjer so nam postregli s prigrizkom.

Pridružil se nam je John Kobal, ki je "držal" glavno besedo. Tako zvesto smo ga poslušali, da smo za tisti čas pozabili na realnost časa. Jože Godina, Shain, pokojni Zakšek in Kobal so namreč sivočasno šli skupaj na lov na srnjake v Johnstownske hribe in tako se je pogovor sukal le o lovu: kako je ta srnjaka videl, ga oplašil s strelom iz puške itd. Kobal je celo streljal na medveda, a ker so se mu hlače tresle, je medvedu s "šibrami" le nekoliko dlake odbil ali osmodil, katero je potem skrbno pobiral v dokaz istine. Le to je bil šment, da niso mogli potem ustgotoviti, če je bila tista dlaka last medveda ali medvedke. Dodal je, da srno ali srnjaka lahko dobi: "Toliko časa čakam, da pride, a vselej jo kdo drugi prej poeija, čim pa pride do mene, se pa kar vleže. Jaz pa streljam v 'luft' in kričim: 'Ga že imam!' Rekel je, da bo ta način lova opustil, kajti če mu "sam ne upihne" življenja," bo rajši šel "prazen" domov, tak sportnik je postal!

Kobal nas je pred odhodom povabil v hotel Frank, kjer nas je "potretal" in mi smo jih par "cuknili" na zdravje in srečno pot domov. Že se je začelo temniti in čas je bil za odhod. Pozdravili smo se in zahvalili za prijaznost vsem skupaj ter odinili. Par blokov nižje smo se za "hip" ustavili pri Langerholc-
deh, da izpolnimo dano obljubo. Prodajalna je že bila zaprta. Zelel sem jim zdravje in nato lahko noč. In spet smo drčali po vijugastih ulicah kljukastega "mesta poplave" ali Flood City, kakor pravijo Johnstownu po tisti veliki poplavi, ki se je pripetila pred več leti.

Zmračilo se je. Ako bi čakali trdne noči, bi ne prišli iz labirinta johnstownskih cest. Res, privaditi se mora sleherni, ki tam živi; saj se je privadil še celo vrag v peklju. Vidriha ni bilo doma, ker je bil na delu pri barvanju Slovenskega doma. Tako je Andrej že tri pogrebe zaporedoma zamudil. Rekl so, da njega še smrt ne bo doma dobila. Resnično, ta bi pa bila lepa, kajne?

Tako smo zapustili mesto Johnstown ob 8. zvečer in sreč-

no prifurali domov ob 11. uri. Iskrena hvala vsem za prijaznost, družbo in postrežbo. Pri-
zadeti Zakškovi družini pa na-
še globoko sožalje!

Anton Valentincič, 262.

Z oblika v Sharonu

Broughton, Pa. — V nedeljo, dne 25. maja, smo se odpravili na pot proti Sharonu. Že zgodaj zjutraj sta prišla hči in zet in dejala, naj se brž pripravim, da takoj odinemo v Sharon. Te no-
vice sem se veselil, žena je hitro pripravila zajtrk in ob sedmih smo že odinili.

Naša vožnja v avtu je bila prijetna. Cim smo prišli v Sharon, smo se najprej ustavili pri Troj-
arjevih, kjer smo se malo od-
dahnili, nato pa se odpeljali h
Germadnikovim. Gospa Germad-
nikova nam je postregla z okus-
nim kosilom, on nam je pa pri-
nesel hladnega ječmenovca, že-
lezna voda pa je tudi prišla v
poštev. Pri njih smo se zabavali
v prijetni družbi do petih popol-
dne. Iskreno se jim zahvaljuje-
mo za prijaznost in gostoljubje,
ob priliki pa bomo skušali vr-
niti.

Ustavili smo se tudi v Sloven-
skem domu in tudi tam smo si
osvežili naša grla. Čas je hitro
potekal in treba je bilo spet na
pot proti domu, kamor smo pri-
šli ob devetih zvečer. Želim ome-
niti, da v mojem zadnjem dopi-
su v Prosveti št. 98 se bi moralo
glasiti Pittsburgh Coal Montour
10, ne Montour 4. Toliko v po-
pravke.

John Grobin, 52.

Zgodnja pomlad in delo

Chisholm, Minn. — V državi
Minnesota nam je letos dala na-
rava več kot tri tedne bolj zgod-
njo pomlad kot prejšnja leta.
Skoraj neverjetno se vidi člove-
ko, ki so ga sedaj vse v najlep-
šem cvetju, kajti prejšnja leta
so cvetele šele sredi meseca jun-
ja. Kako bo narava to zgodnjo
rastlinsko življenje ohranila, je
še vprašanje.

Spominjam se leta 1912, ko je
tudi bilo vse tako zgodaj ozele-
nelo, potem je pa prišel mraz in
je pokončal vse zelenje in bujne
cvetlice. Kaj sličnega se kaj lah-
ko pripeti tudi to pomlad. Zelja
nas vseh pa je, da se kaj takega
letos ne pripeti, kajti to bi bil za
nas v severni Minnesoti zelo ve-
lik udarec. Narava ima včasih
za nas veliko dobrega na vseh
koncih in krajih in nam daje ve-
likokrat nepričakovane dobrote,
ki so za človeka velika radost. V
drugem slučaju prinaša pa tudi
veliko bridkosti. Čital sem, da
je tornado s točo vse razdejal v
južnopozadnem delu države Min-
nesote dne 28. maja. Silni vi-
harji so razdejali veliko kmet-
skih naselbin od mesta Pipesto-
na do Litchfielda, kar je več kot
200 milj v obsegu. Torej narava
v enem kraju pomaga, v drugem
pa dela velike nadloge, ker člo-
veški razum danes še ne more
preprečiti naravnih pojavov.

Kar se tiče dela po nasebinah
na železnem okrožju, je tako, da
vsi še niso zaposleni, še je veliko
ljudi brez dela, večinoma mladi
fantje, kateri težko dobijo delo.
Je resnica, da so rudniške druž-
be vzele precej ljudi na delo,
ampak jih ne potrebujejo več
kot toliko. Iz odprtih rudnikov
vozijo vlaki venomer rudo ven.
Človek, ki to opazuje, bi mislil,
da tukaj primanjkuje delavcev,
ampak bi se motil. Rudniške
družbe imajo v teh rudnikih
najmoderneje stroje, ki jih ob-
ratujejo le z nekaj delavci. Ti
stroji delajo noč in dan, vlaki po
vozijo dragoceno rudo k velike-
mu jezeru Superior, kjer je po-

tem nakladajo na parobrode, ki
jo potem odpeljujejo v velika me-
sta na vzhod. Od časa do časa do-
bi kateri delavec delo v zaprtem
rudniku. Tam delajo izurjeni de-
lavci, ker je težko in nevarno
delo, zato ni mogoče, da bi ga
neizurjen delavec opraviljal.

Frank Klune, 110.

Sodobna "pitjanja"

Milwaukee, Wis. — Ako sme-
mo verjeti vestem v raznih li-
stih, je sedaj "hrvaško pitjanje"
— rrrrešeno! Živela "neodvisna"
Hrvatska! In kdo je tako lepo
in na čisto lahak način brate
Hrvate odrešil?

Tam del v solčni Italiji se je
ob prelomu stoletja rodil sin la-
ške kraljeve krvi in sedaj se je
potomec "zlahne" krvi živo za-
vzel, da odreši Hrvatsko, ker mu
je kar naenkrat postala tako pri-
srcu, da je čutil, da je njega usoda
določila, da ji zakraljuje — s
pomočjo "velikega patriota" Pa-
veliča.

Pred kakimi štirimi leti sem
čital v A. S. dopis, ki je, če se ne
motim, nosil podpis rojaka Kra-
mariča. Tisti dopisnik ali pod-
pisnik je tam nekaj največjak na
račun primorskih Slovencev, češ,
da so se "sami prodali" Lahu in
da bi jim človek skoraj privoščil,
ker so se silili z laškim jezikom.
Potem je navedel nekaj laških
besed, popačenih v kletvini in
jih pripopal Primorcem, češ, če
zna par tujih besed, pa že misli,
da ni več Slovencev.

Kje je imel Kramarič glavo,
oči in ušesa od meseca aprila
1915, to je v dobi, predno je šla I-
talija v vojno, ne vem, a zdí se
mi, da je ves ta čas gotovo sedel
na nji, da ni tega vedel, da sta
primorske Slovence Italiji pro-
dali Anglija in Francija 26. aprila
1915. To sta storili pod po-
gojem, ako gre v vojno na njuni
strani proti Avstriji in central-
nim silam sploh. Italija se je
obotavljala, nato pa se odločila
šele 23. maja, z upanjem, da do-
bi Trst in njega zaledje z ostalo
pokrajino vred prav poceni. Do
gotovo meje se je to na žalost
zgodilo.

Kramarič ima sedaj lepo pri-
liko, da namaže v A. S. "nekro-
log" Kranjcem in Stajercem in
Hrvatom, kakor ga je nekdo Pri-
morec, pa naj v njem pove,
kdo je sedaj te ljudi prodal, ali
če so se "sami" prodali! Sicer
pa je meni vseeno, ako pridem
kdaj v Ljubljano in rečem "Bon
žorno," v Mariboru "Gutten mor-
gen," v Zagrebu bi pa rekel
"Makako ti bračo". Ampak do
tega je še dolgo. Morda se pa
še zaobrne ali pa preobrne, ka-
kor bi rekel Primorec.

Na tisti Kramaričev dopis sem
poslal odgovor A. S., ampak go-
spodine urednice pri A. S. ga je
lepo nekam spravil, vem pa ne,
če ga je poslal v koš ali v peč,
kajti v A. S. ga do danes še ni-
sem videl. Takrat se mi niti sa-
njalo ni, da se bo to tako hitro
uresničilo kakor se je. Namreč
to, da se bliža čas, rojak Kra-
marič, ko se bodo tudi Kranjci
učili laščine, Stajerci pa še kaj
lepšega. Sedaj smo, kakor bi
rekel "bot," brate Kramarič,
namreč v "bratskem zagrglja-
ju."

Tako sedaj lahko kaj napiše
tudi tisti furman, ki je fural po
Notranjskem v Trst in je slišal
v vsaki šnopsariji in beznici
"parla italiano." Sedaj pač lah-
ko kaj napiše, kakor zadnjič v
Prosveti, če je tudi v Ljubljani
(pardon: Lubiani) bilo kaj parla
italiano. Njega omenjam zato,
ker se je tudi gospodine Trunk
obregnil ob tistega furmana in
ob njegov dopis.

Gotov sem, da koncem leta
1918 ni bilo v Mariboru parla
italiano. Na mostu čez Dravo
pa smo imeli dve strojnici, ki
sta nosili napis: "Sprit nur
tajč" (strojnica namreč). Če je
bilo pravilno zapisano ali ne,
ne vem, vem pa, da takrat smo
Primorci dobro razumeli kaj ti-
sto pomeni, Nemci pa še bolje,
četudi ni bilo pravilno zapisano.
Frank Gabršček.

SLOVENSKA NARODNA
PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno
list Prosveta za koristi, ter potrebno
agitacijo svojih društev in članstva in
za propagando svojih idej. Nikakor
pa ne za propagando drugih podpornih
organizacij. Vsaka organizacija ima
občajno svoje glasilo. Torej agitaci-
oni dopisi in naznanila drugih pod-
pornih organizacij in njih društev naj
se ne pošiljajo listu Prosveta.

Nervoznosti—boj!

Ena izmed najbolj strašnih živ bojnih
dandane tarejo prebivalce velikega mesta
nervoznost, ki je nekakšen skupni imenovani
vsega razdora in nemira, pod katerim
dobni svet. Zdravniki so ugotovili, da so
velikih mestih najbolj pogosti primeri živ
nerednosti, ki jo povzročajo nepravilna poro-
litev joda po organizmu, tako zvana hipo-
reza, ki obstoji v povečanju in neharman-
delavnosti ščitne žleze.

Ščitna žleza je regulator človeškega tem-
peramenta, obenem pa tudi njegova verna ta-
ker je podvržena psihičnim vplivom. Joda
žalost jo lahko spravi iz reda, da pogosto
stopi stanje trajnega nemira. Zdravnik
pozna to bolezen po tresenju prstov, če pa
pacient iztegne, in po neredu v izmeni snovi
več sicer ohrani tek, toda telesna teža se
sklada z njim. Bolnik je nenavadno tesen
v duši in pogosto so mu roke vlažne; od
do časa se za nemirom javlja izpraznjenost,
žena s slabim razpoloženjem. Nikotin ima
tem veliko besedo. Človek je v tem sta-
vobče suženj raznih strupov, prvenstvo pa
onim, ki mu poživljajo dušo in telo. Njega
je hitrega učinka, a poseben vpliv ima na
živci na tako zvani simpatikus, ki upo-
dihanje, krvni obtok, prebavo in sekrecijo.
tem pa je važno sodelovanje žlez, pred-
ščitne žleze. Pod vplivom nikotina se živ-
žijo, krvni pritisk narasča in človek se
zdravega in močnega, ne vedo, da gre za
umetno draženje živcev, ki mu prinaša ve-
škodo.

Težave z visokim krvnim pritiskom so
no znane. Telo se končno prilagodi nivoju
višane napetosti in se več ne vrača v nor-
malno stanje. Krvni pritisk ostane trajno
povišan. Od kraja se opažajo samo obratne reakcije
na toplotne dražljaje. V topli vodi roka
ne pordi, temveč nasprotno poblebdi, post-
v mrzli vodi. V drugem štadiju žile ve-
reagirajo na dražljaje, temveč se skrčijo,
začne se stanje poapnenja. Da bi orga-
nizem ko za povečano delo dovajale več krvi, se
rajo žile razširiti. S tem je fini mehaniz-
iz reda, človek se naglo utruja in pri po-
obremenitvi srca, kakor na primer pri bog-
stopnicah, mu pohaja sapa. Od prve me-
do tega štadija pa je mnogo prehodnih stop-
Če človek ne zatre tega zla še v stanju ner-
je samo še vprašanje časa, kdaj bodo nast-
nezaželjeni patološki pojavi, pogostokrat pa
di tudi popoln polom.

Človeku v tem primeru ni težko pomagati,
težko pa ga je pripraviti do tega, da bi se
proti svoji volji, kar je prvi pogoj uspešne
zdravljenja. Najvažnejša sta pravilno iz-
ljuden počitek in mir. Težko je vzdržati
brez vsakega opravka, a v teh dveh urah
zmanjšamo razdraženost živcev. Krvne
se umirjajo, napetost žil pada na minimum.
Telesu se nudi prilika, da predela ostane-
nih snovi, ki so se nabrale v njem, ali pa
izloči. Pogostokrat pa sam počitek ne zad-
temveč ga je zlasti pri ljudeh iz pisarni-
zamenjati s kakšnim lahkim športom, ki
veča obtok krvi in razbremeni mišice. Še
membra hrane v določenih obdobjih
čudeže. Hrana, v kateri je malo soli, pos-
zmanjšanje količine vode v organizmu, pa
pomeni manjšo obremenitev srca, ki si ta-
nabere potrebnih rezerv. Velikega pomena
vitamini v hrani. Za vitamin B1 so naj-
dognali, da zavzema važno mesto pri pre-
nju dražljajev z živcev na tkivo. Pomagajo
tega vitamina lahko spravi funkcionalne
cev s tečajev. Hrana Evropejca nima
tega vitamina, zato je razumljivo, da pri-
kem telesnem naporu ta nedostatek hitro
čutimo. V najnovejšem času mnogim žil-
dodajamo kvasa, v katerem je znatna ko-
čina vitamina B1.

Mnogovrstni vzroki nerveze so krivi, pa
mamo univerzalnega zdravlila proti njim.
lerijana in brom dobro služita v zdravljenju
rokah, za pacienta pa je mnogo koristnejši
poišče skladnost s pogoji življenja.
Harmoničen red v delu in počitku pa je
izbrana hrana so najboljše orožje proti
vim vplivom modernega življenja.

Ali je rja res škodljiva?

Že od nekaj ljudje verujejo, da je
rja strupena in se lahko človek z njo za-
če mu pride na odprto rano. Ta vera je pa-
starela in ne drži. Rja sama na sebi ni
nič škodljiva, samo če so med njo
majhni drobci železa ali kakšne druge
šeje potem se z njo lahko zastrupimo.
Zdravniki so na primer celo ugotovili,
rja za človeško zdravje dostikrat celo koristi.
Posebno za slabokrvne ljudi bi bila
zdravilo.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 6. junija 1921)

Domače vesti. Velika povodenj v
Colo., je hudo prizadela tamošnje rojake.

Delavsko vesti. V Manchesteru, Anglija,
zastavkalo pol milijona predlicev.

Inozemstvo. Angleži so prevzeli
ligine armade v Gornji Šteriji.

Sovjetska Rusija. Semenov, vodja
ševiških čet v Sibiriji, je udaril na
in ga iztrgal sovjetom.

"Z Ameriko bo lahka reč!"

Interesantno je, kako so apizarij "America
First" in njihovi sopotniki v osamljenih radi-
kálnih krogih (tu niso všteti komunisti in ostali
petokolonci) sprejeli predsednikovo proklama-
cijo izjemnega stanja z dne 27. maja.

Glavni apizarski krožek, v katerem se nahajajo
Lindbergh, general Wood, milijonar Mc-
Cormick, senatorji Wheeler, Nye in Clark etc.,
je prvi izpregovoril.

Lindbergh je rekel v Philadelphiji, da imata
Roosevelt in Hitler ene in iste cilje—namreč
oba hrepenita po gospodstvu sveta!

Lindbergh je dalje vprašal poslušalce, ki so
ga prišli poslušati: Ali ni skrajni čas, da Ame-
rika dobi novo zunanjo politiko in novo vod-
stvo?

Gromovit aplavz nekaj tisoč poslušalcev je
odmeval na Lindberghovo vprašanje. Kdo so
bili ti poslušalci? Stavimo petak proti petim
fiziolokom, da so bili prvič histerični Ircei, za
njimi pa Nemci in njihovi naciji ter Italijani in
njihov fašisti. Demokratični Američani ne ho-
dijo več na Lindberghove, Wheelerjeve in dru-
ge apizarske shode.

Lindberghovo vprašanje (sugestija v obliki
vprašanja!) je značilno. Lindbergh ni tako za-
bit, da bi ne vedel, da bo vzele še tri leta in poi-
do prihodnjih predsedniških volitev—in prej
je nemogoče dobiti novo vodstvo (novega pred-
sednika) in novo zunanjo politiko Amerike na
ustaven način. Kljub temu je Lindbergh suges-
tiral, da je že skrajni čas, da Amerika dobi
novo vodstvo.

Kako? Kako more Amerika dobiti novo vod-
stvo v tem času? Ne drugače kakor z oborože-
nim pučem ali vstajo. Zadnja oborožena vsta-
ja v Združenih državah je bila leta 1861, ko
se je enajst južnih držav uprlo izvolitvi Lincol-
na in vzele je štiri leta, predno je Lincolnova
vlada zatrila vstajo s silo orožja.

Nova civilna vojna, ki jo po ovinkih suges-
stira Lindbergh, bi ne bila več omejena na jug,
temveč bi se razprostirala po vsej Ameriki—in
to je, kar hočejo fanatični apizarij v imenu mi-
ru! Oni hočejo mir s Hitlerjem in vojno doma
z Rooseveltom, če bi bilo dovolj Američanov
tako stupidnih, da bi se odzvali na njihov po-
ziv.

Senator Wheeler, veliki apostelj apizmenta
in iluzoričnega miru, je rekel v Chicagu me-
seca aprila, da Roosevelt ima oblast le toliko
časa, dokler ga ubogata armada in mornari-
ca...

V teh besedah se skriva lista sugestija, katero
je Lindbergh izustil zadnji teden v Philadel-
phiji. Če armada in mornarica ne ubogata
predsednika, kaj sledi iz tega? Oborožen puč!

Tako daleč so torej prišli vodilni apizarij v
Ameriki. Besede niso kaznjive; oni si celo do-
mišljajo, da imajo po nekih zaslugah več pra-
vice do hujskanja, groženj in zmerjanja pred-
sednika kot navadni državljani.

Kakor se izražajo posamezni apizarski prv-
ki tako se na splošno izraža tudi njihov tisk.
Vsi na debelo in drobno sipljejo očitke na pred-
sednika, da si prisvaja diktaturo—sami pa s
takimi in enakimi očitki in hujskaštvu dokazu-
jejo, da o kakšni diktaturi v Ameriki še ni ne
duha ne sluha, kajti, če bi bila, ne bi oni tako
pisali in gobezdali!

Isto velja za Thomasov listič, ki piše, da se je
povest Sinclairja Lewisa "It Can't Happen
Here" že zgodila, ko je Roosevelt zadnji teden
proklamiral—fašizem. Tudi ta listič se je osme-
šil. Če bi bil fašizem res proklamiran, bi ne mo-
gel Thomasov listič pisati tega, kar z lahkoto
še piše.

Adolf Hitler je rekel Rauschnigu, da z Ame-
riko bo lahko. Ne bo treba nobene invazije...
Amerika bo okupirana na znotraj... Prismo-
jenci, ki ne vedo, kaj imajo, ki ne vedo, kaj ho-
čejo—bodo toliko časa rovarili v imenu demo-
kracije, da izpodkopljejo stebre demokraciji in
stavba Amerike se zruši, če ne bodo trezni
Američani, pred vsem trezni delavci, spoznali
nevarnosti in preprečili Hitlerjevo napoved.

Izjemno stanje je že več kot izjemno.
Stanje je ponekod že naravnost blazno.

V tovarni izdelana hiša iz lesa s štirimi sobami. Federalna stanovanjska administracija je odredila gradnjo več takih hiš za delavce, uposlene v obrambnih industrijah.

Novice starega kraja

Slovenije

LEDNI DNEVI MENITE KNJIZNICE

Ljubljana, 18. marca. Pričeli smo že, da so pričeli licejsko knjižnico iz njenih prostorov v poljanski ulici v novo hišo — univerzitetno knjižnico — v Vegovi ulici. Licejska knjižnica, največja in najpomembnejša slovenska knjižnica se bo odselej imenovala licejsko knjižnico. Pridruženje knjižnic, ki so bile do sedaj razpršene po različnih mestih, bodo se združile v eno knjižnico, ki bo imela v svoji zbirki vse knjižnice, ki so bile do sedaj razpršene po različnih mestih. Knjižnica bo imela v svoji zbirki vse knjižnice, ki so bile do sedaj razpršene po različnih mestih. Knjižnica bo imela v svoji zbirki vse knjižnice, ki so bile do sedaj razpršene po različnih mestih.

Pričel takoj nato kašljati in je s težavo izkašljal nekaj krvi, nekaj sekund pozneje pa se je onesvestil. Vsi navzoči zdravniki z dr. Božinovičem vred so poskušali z različnimi injekcijami in primernimi pripomočki rešiti Životiču življenje. Ves njihov trud pa je bil zaman in po nekaj minutah je bolnik izdihnil. Podlegel je zračni emboliji.

Obtoženi dr. Božinovič je odločno zanikal, da bi bil z malomarnostjo zakrivil Životičevo smrt. Izjavil je, da je ravnal po predpisih zdravniške znanosti in prakse, zaradi česar ne more biti odgovoren za smrtni izid.

Kot izvedenica sta bila pri razpravi zaslišana dr. Robert Neubauer, šef-zdravnik drž. zdravilišča na Golniku, in primarij dr. Franc Debevc iz Ljubljane. Na podlagi zbranih podatkov sta izjavila, da je bilo ravnanje dr. Božinoviča v skladu z zdravniško znanostjo in prakso. Dr. Božinoviču ni mogoče očitati malomarnosti, temveč gre za nesrečen slučaj, za katerega dr. Božinoviču ni mogoče pripisati krivde.

Na podlagi izjave izvedencev je bil dr. Svetolik Božinovič oprostjen.

USODA ŽIVALSKEGA VRTA V ZAGREBU

Kakšna bo usoda živalskega vrta v Zagrebu? Maksimir, ki je vsem Zagrebčanom tako pri srcu, je deležen vsako leto tudi zelo številnega obiska iz Slovenije. Kdor koli le utegne, pohiti v Maksimir obiskat živalski vrt, ki je res lepo urejen. Zlasti ekskurzije naše šolske mladine v Maksimir so vsako leto prav posrečene. Vojna pa je zapretila s pogubo tudi tej prikupni ustanovi.

Kakor piše "Vreme" v daljšem poročilu iz Zagreba, je živalstvu po Zagrebu vobče začela slaba presti. Vesele jate mestnih golobov se za enkrat še spreletavajo nad belim Zagrebom, toda njihovo pogubljenje je le začasno odgodeno. Kar se luksuznih psov tiče, je mestna uprava naložila visoke takse letnih 705 din, zaradi česar je doslej že polovico lepšega pasjega rodu moralo v zemljo; preprosti pasji rod pa je propadel zaradi podražene hrane. Tudi mačke ne izhajajo več dobro. Zdjaj pa se je hladna smrtna kosa zablskala tudi nad ljubkim živalskim carstvom zagrebskega zoološkega vrta.

Te dni so zagrebski mestni svetniki razpravljali o nedonosnosti živalskega vrta in o velikih težavah s prehrano tolikšnega števila živali. Pravijo: mestna občina ima toliko skrbi v današnjih usodnih časih, da bi bilo najbolje ukiniti živalski vrt, ki je dandanes samo še luksuz. Predlagatelj smrtno obsodbe meni, da bi se del dragocenih živali lahko razprodal, drugo pa naj bi se pokončalo. Seveda je vse to sklepanje prišlo na uho javnosti in dvignilo se je ne samo ogorčenje, marveč so bili stavljeni najrazličnejši predlogi, kako je treba živalski vrt ohraniti kljub vsem težavam in kljub vsej zavratnosti današnje dobe.

Zagovorniki zoološkega vrta pravijo, da to ni samo krajevna zadeva, ker je uprava vrta v stikih s številnimi podobnimi ustanovami po svetu. Tu je zadeva celotne banovine, saj prihaja v Zagreb mnogo ljudi iz vseh krajev, ki posebno radi obiskujejo živalski vrt. Doslej je bilo vanj vložena mnogo denarja, znanja in truda najboljših hrvatskih strokovnjakov, da so z razmero nizkimi dohodki lepo uredili to ustanovo, ki se ne da kar čez noč zbrisati s sveta.

V zagrebskem živalskem vrtu je danes 485 živali neštetiš veliko število ptic. Nameščenec je 40. Živalski vrt v Zagrebu je prvi v Jugoslaviji. Ustanovljen je bil 25. junija 1925, ko so imeli vsega skupaj dve lisici v zaboju, dve sovi v kletki in ljubko opico na verižici. Obisk je bil tolikšen, da so lahko naglo dokupovali nove živali. Vrt je urejen na izredno ugodnem kraju, na otoku sredi maksimirskega jezera, v senci stoletnih hrastov. Vse živali so nameščene po slikovitih kolibicah, urejenih po najmodernejših zahtevah tehnike. Vse kaže, da bodo v Zagrebu zmagali številni "živalski advokati", ki ogorčeno branijo maksimirske znamenitosti proti "brezsrčnim" občinskim očetom.

Ali kakor kaže, so bili vsi naklepi zoper zagrebski živalski vrt brez prave podlage. Župan Mate Starčević je namreč izjavil novinarjem: "Ni nikake nevarnosti za prehrano živali. Živalski vrt je nujno potreben za vse šole v Zagrebu in pokrajini, razen tega je največja privlačnost našega mesta." Po tej izjavi si bodo ljubitelji živali v Zagrebu lahko oddahnil.

Poljski socialisti prisegajo na boj

Bojevali se bodo do konca za svobodno domovino

London. — Poljski socialisti, člani socialistične stranke na Poljskem, so na svojem sestanku v Londonu na 1. maja t. l. sprejeli resolucijo, katere se glasi, da bodo sodelovali v borbi proti nacijam in sovjetskim okupantom svoje stare domovine do konca. Silne žrtve poljskih delavcev in kmetov, bodisi na bojiščih ali v koncentracijskih taboriščih, ne smejo biti zaman.

Poljski socialisti imajo neomarno vero v končno zmago neodvisne in demokratično-socialistične poljske republike v zvezi drugih svobodnih narodov Evrope in v znamenju te svoje vere se pridružujejo delavcem Velike Britanije in vsem drugim, ki se nahajajo v boju s totalitarskimi tirani.

Newyorški komunisti uničili članske imenike

New York, 5. jun. — Israel Amter, predsednik komunistične stranke države New Yorka, je večeraj povedal pred zborničnim preiskovalnim odsekom — ki preiskuje komunistično propagando v newyorških šolah — da je vodstvo stranke uničilo vse članske imenike in nobenih dokazov ni več glede članstva. Amter je rekel, da po njegovem mnenju je še okrog 25.000 članov komunistične stranke v državi New Yorku.

Od časa do časa

poročila in komentira
Milan Medvešek

V sredini številki sem malo opisal, kako sva z br. Louisom Zorkotom "vandrata" po Penni in se udeležila uradne otvoritve prenovljenega društvenega doma v Syganu, Pa., ki je last št. 6 SNPJ. Drugi dan (v soboto) sva se odpeljala proti Willocku, kjer žive Zorkotovi sorodniki. Spetoma sva si ogledala društveno dvorano na Libraryju in v Broughtonu. Na Libraryju nam je prostor razkazala oskrbnica, v Broughtonu pa dvorana ni bila odprta, nakar sva zavila dalje proti Willocku.

Lepo je potovati po hriboviti Penni. Hribi in doline človeka spominjajo na naše rojstne kraje. In ravno sedaj, ko je narava še mlada in sveža, je še posebno lepo. Mnogo slovenskih družin se je naselilo v teh krajih. Menda ni kraja v bližini Pittsburgha, kjer ne bi bili naseljeni Slovenci. Skoro v vsaki večji naselbini imajo svojo društveno dvorano. Medtem ko vidimo na hribovskih v starom kraju cerkve, pa v slovenskih naselbinah v Penni karljujejo društvene dvorane, katere so navadno središča vsega društvenega udejstvovanja. Marsikatero izmed teh dvoran lastujejo društva SNPJ in večina teh je v naprednih rokah. Skoro v vsaki dvorani sem videl slike pokojnega Zavertnika in Eugena Debsa.

Razumljivo, da je vzelo veliko kolektivnega truda in požrtvovalnosti, preden so zgradili društvene dvorane. Toda danes, ko naši rojaki zopet bolje delajo, jih zopet izboljšavajo, da bodo bolj odgovarjale današnjim potrebam in razmeram.

Zadnja leta so mnoge naselbine precej spremenile svoje lice, kajti bilo je zgrajenih več novih stvari, zlasti pa ceste, katere so več ali manj rezultat projektov WPA.

Vozeč se med hribi sem premišljal o slovenskem življenju, ki je potekalo in še teče po teh hribovih in revirjih. Ali bo kdaj rekordirano saj deloma življenje naših ljudi v teh krajih? Veliko zlata in bogastva so ustvarili v zadnjih 40 letih s tem, da pridajo rajejo pod zemljo ali pa trdo delajo v drugih industrijah! Marsikdo si je pod zemljo nakopal hudo bolezen, mnogi so se smrtno ponesečili in mnogi, mnogo jih je bilo ranjenih in težko poškodovanih. Med temi hribi so se dogodile tudi različne družinske tragedije, a na drugi strani je mnogim potekalo ali pa še teče srečno in zadovoljno življenje. Nekaterim je pač usoda bolj mila kot drugim. Prijatelju Louisu sem pravil, ko mi je pogled uhalj po hribovih, da bom mogoče kdaj zgradil na enem teh hribov majhno kočico, hodil tja na počitnice in raziskoval življenje naših ljudi in ga opisoval. Našlo bi se veliko zanimivega gradiva iz življenja naših naseljencev.

Toda malo sem zašel. Z Zorkotom sva končno dospela na Willock, kjer sva se najprvo ustavila v društveni dvorani in se srečala z oskrbnikom Frankom Sedejem in njegovo ženo. Nato sva obiskala Martina Mirta, kateri si je baš pred nekaj meseci težko poškodoval roko. On in njegova žena sta nam priznala postregla, nakar sva obiskala Louiseve sorodnike, nato pozna-

nega Johna Dolenca, družino Miklauc in nekatere druge, potem pa sva zavila proti domu. Ustavila sva se še v Moon Runu pri prijazni sestri Jennie Jeralovi. Z njo smo stopili v moonrunsko društveno dvorano, kjer smo srečali dobro poznanega Viktorja Butya in druge rojake, ki so se ta čas nahajali v klubovih prostorih. Tudi na Moon Runu bi radi izboljšali oziroma zgradili novo dvorano. Upam, da se jim posreči.

Končno sva z Louisom srečno dospela v Cleveland. Z obiskom sva bila zelo zadovoljna. Louis je pridobil tudi nekaj naročnikov na Cankarjev glasnik.

Na koncu bi še nekaj rad povedal, dasiravno bo morebiti kdo mislil, da se hočem bahati. Kolono "Od časa do časa" sem čestokrat prisiljen pisati v veliki naglici in radi tega sem nameraval že nekajkrat prenehati z njo. Človek je sam s seboj nezadovoljen, če vidi, da bi se dalo mnogo stvari bolje napisati, če bi bilo več časa na razpolago. Toda mnogi rojaki v Penni so mi povedali, da jim ugaja moje pisanje. Po pravici povedano, njih priznanja sem vesel in z večjim veseljem bom nadaljeval s svojimi komentarji.

Na koncu se z Zorkotom vsem najlepše zahvaljujem za prijazno naklonjenost in morebiti se zopet vidimo na pennsylvaniskem dnevu SNPJ, ki se vrši 22. junija v Strabanu, Pa.

Pariške noči

Na Montmartru ne gori nobena luč. Champs-Elysees so brez svetlobnih transparentov. In vendar nočni lokali niso brez gostov. Pravi Parižani se še zmirom zabavajo. Navadni Parižani, ti ostajajo doma, ali hodijo drug k drugemu na obiske.

Po končanem dnevnem delu sede ljudje doma, pri topli pečici, če je pač topla. Tu čitajo, debatirajo, razmišljajo.

— Telefonirajte nam zvečer, kadar hočete, nikoli ne gremo ven, vabijo znanci znanca ali prijatelje na obisk. Imeli so svoje družbe, v katere so zahajali. Zdjaj imajo domače prijatelje.

Prvi, ki je po premirju odprl nočni lokal, je bil Roger Capgras. Takrat so peli pri njem nemške pesmi, kar je zdaj prepovedano. Tudi ples je prepovedan. Lokal je pogreznjen v polmrak, kar še bolj poudarja melanholično atmosfero nočnega lokala. Človeku se zdi, kakor bi bedel ob krsti francoske veselosti.

Ker ljudje ne smejo plesati, gledajo. Od devete ure do polnoči je revija. Od polnoči do pete zjutraj variete. Plesalci se trudijo, da bi pregnali zaspanost gostom, ki nimajo dovoljenja za "izhod", in jim je ljubše prebiti noč tu kakor pa na policiji. Dvorana je polna. Mnogo uniform. Zelo malo žensk. Na vsaki mizi je šampanjec. In vendar je v zraku nekaj žalostnega... Buteljka šampanjca je po 200 frankov v boljših lokalih, v drugovrstnih po 150.

Ljudje brez izkazila — in to so vsi, — so tudi ljudje brez šampanjca. Njihov dan se konča o polnoči. Večerjali so pri prijateljih, Pikkini. Večerjo — štiri jajca, ki so jih bili dobili s drjezele, maslo in krompir — so pri nesli s seboj. Večerja je ob 7:30, da bi imeli čas še za partijo dobrega. Radio molči: nikjer ni dobiti luči, posebno ne nenadomestljivih ameriških tub. Mraz je, večerja je skopa. In vendar prihaja počasi dobra volja.

— Centralna kurjava je pokvarjena. In tudi, speti v hladni sobi je veliko bolj higienično, izjavlja domačinka.

— Pomislite, to je prva zima po dvajsetih letih, ko nisem prehlajen, izjavlja gost.

"Tabarin" (cirkus) je prepoln. Dve predstavi dnevno, zjutraj ob pol peti uri in zvečer ob pol deveti. Vstopnina 30 frankov.

Polnoč. Nočni gostje in tisti, ki delajo zjutraj ter gostje, ki se vračajo od prijateljev, se navadno srečujejo v zadnji cestni železnici. Noč je črna, težka, tiha. Tu in tam daje nekaj svetlobe modra svetilka. In tedaj se pojavijo po ulicah majhne laterne, ki dajejo svetlobe kornaj za kornak pred teboj. Iznašili so prekrasne električne svetilke, ki z enostavnim pritiskom na gumb izpreminjajo modro svetlobo v rumeno in rumeno v rdečo. Če

Slovenska Narodna Podpora Jedinota
2637-39 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠVALNI ODBOR:

Vincenc Cankar, predsednik 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidler, gl. tajnik 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Lawrence Gradisek, pomoč taj. 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Vogrich, gl. blaginjski 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Molek, urednik glasila 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrih, prvi podpredsednik 708 Forest Ave. Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik 1358 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Podboy, Jr., prvi distriktni podpredsednik Box 227, Strabane, Pa.
Camillus Zarnick, drugi distriktni podpredsednik 3587 W. 45th St., Cleveland, Ohio
John Klasek, tretji distriktni podpredsednik 142 Prospect St., Oglesby, Ill.
Edward Tomcic, četrti distriktni podpredsednik 223 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Matej Petrovich, predsednik 233 E. 131st St., Cleveland, Ohio
Vincenc Cankar 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidler 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Vogrich 2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Glip 231 S. Prospect Ave., Clarendon, Hills, Ill.
Donald J. Lotrich 1527 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan 1420 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POROTNI ODBOR:

John Gocsek, predsednik 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbit 18311 Muskhoka Ave., Cleveland, Ohio
Anton Shular Box 27, Arma, Kansas
Frank Vratarich 315 Toner St., Luzerne, Pa.
John Trebilj Box 217, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR:

Frank Zoliz, predsednik 3201 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Fred Malgal 23 Westclox Ave., Peru, Illinois
Milan Medvešek 16202 Arcada Ave., Cleveland, Ohio

stopiš na ulico s svetlo lučjo, se takoj pojavi iz teme stražnik in ti zapleni luč. Petnajst frankov globe. In že ga ni več...

Ura je štiri. Na Champs-Elysees je vse tiho. Nekje je stražnik v temi zamenjal drevo s človekom in prižiga svojo luč, da ga legitimira. Bledi žarki lune razsvetljujejo Place de la Concorde. Preko trga se ravno dušno sprehajajo mačke. Mačke, ki se edine lahko sprehajajo ponoči brez izkazila.

Ura je pet. Zadnji ponočnjaki se vračajo domov. Pravi Pariz se počasi prebuja. Ulice počasi oživljajo. Prvi metro hiti skozi mesto. Pred mesiaci in mlekarnami se že zbirajo dolge vrste kupecev. Pariz je pričakal novi dan in se smehlja svoji bodi...

Unija CIO zahteva preiskavo

Borba za priznanje se nadaljuje

Denver, Colo.—Unija Mine, Mill & Smelter Workers, velenjena v Kongresu industrijskih organizacij, je poslala telegramu Williamu S. Knudsenu, Sidneju Hillmanu in senatorju H. S. Trumanu s pozivom, naj odrede preiskavo proti American Potash & Chemical Co., ki se noče pogajati glede končanja stavke, ki traja že dva meseca. Knudsen in Hillman sta direktorja urada za produkcijo bojne opreme, Truman pa načelnik senatskega odseka, ki preiskuje izvajanje obrambnega programa.

Reid Robinson, predsednik unije, je dejal, da večino delnic te kompanije posedujejo holandski interesi. Ker je Holandska prišla pod Hitlerjevo oblast, možnost nacijske kontrole kompanije ni izključena. Stavka je bila oklicana, ko so se pogajanja glede sklenitve pogodbe razbila. Unija se bori za priznanje že od l. 1935. Pri volitvah, ki so se vršile pod nadzorstvom federalnega delavskega odbora v januarju, je unija zmagala z veliko večino.

Finančne zveze med American Potash & Chemical Co. in zunanjimi interesi je razgalil v višji kongresni zbornici senator Gerald P. Nye, republikanec iz Severne Dakote. On je tudi zahteval preiskavo proti kompaniji.

"Odkritje, da v tej deželi operira kompanija pod tujo kontrolo, je senzacionalno," pravi Robinson v telegramih. "American Potash & Chemical Co. se ne zmeni za federalne zakone in se odločno protivi zahtevi unije, da jo mora priznati kot predstavnično delavcev pri kolektivnih pogajanjih."

Ford mora vrniti delo odslovlencem

Washington, D. C. — Zvezni delavski odbor je v svojem devetem odloku proti Ford Motor Co. odredil, da mora ponuditi delo 975 delavcem, katere je odslovila v svoji tovarni v Kansas Cityju, Mo., in razpustiti kompanijsko unijo. Odbor je tudi odločil, da mora družba odškodovati omenjenih 975 delavcev radi izgube plače in uposliti 46 drugih, če vprašajo za delo.

Masne aretacije Nemcev, ki

poslušajo radio

Angleži sporočajo imena ujetih Nemcev

Berlin, 5. jun. — Nacijska uradna agentura poroča, da je bilo zadnje mesece aretiranih 1.496 oseb v Nemčiji, ki so poslušale radio iz Anglije. Od teh je bilo 1231 kaznovanih z zapornikom do šestih mesecev in deloma s plačilno globo. Ena oseba je bila obsodena na smrt, ker ni samo redno poslušala angleškega radia, temveč je slišane vesti tudi mimeografirala in delila med sosede.

London, 5. jun. — Angleški radio je sinoči naznanil, da bo dnevno poročal v nemškem jeziku imena onih nemških pomorščakov, ki so bili rešeni s potopljene oklopnice Bismarck in ki se zdaj nahajajo kot ujetniki na Angleškem. Vsak dan bo sporočenih 15 imen poleg drugih vesti. Na ta način upajo privabiti mnogo poslušalcev v Nemčiji.

Kongresnik umrl v zbornici po burnem govoru

Washington, D. C., 5. jun. — Kongresnik Michael Edelstein, demokrat iz New Yorka, je večeraj, naglo umrl v zbornici za možgansko kapjo nekaj minut potem, ko je skončal srdit govor, med katerim se je kar tresel ogorčenja. Edelsteina je izzval kongresnik John E. Rankin, demokrat iz Missisipija, ki je rekel, da "mednarodni židovski bankirji v Wall streetu pehajo Ameriko v vojno." Edelstein je takoj skočil pokonci in razgled do skrajnosti je zavrnil Rankina, da vtikanje "židovstva" v vsak argument je Hitlerjeva taktika.

Rudarji se pritožujejo proti profitarstvu

Birmingham, Ala. — Zvišanje plače v premogovni industriji za dolar na dan ne bo dosti hasnilo rudarjem, ker so kompanije v Alabami takoj zvišale cene potrebnim v svojih trgovinah. In v mnogih premogovnih kempah ni drugih trgovin kot kompanijske. Slične pritožbe proti profitarstvu prihajajo s strani rudarjev tudi iz West Virginije. Krajevne unije so pričele s kampanjo proti te neupravičeni podražitvi, katero imenujejo "reprisalijske".

Kompensacija

— Kako bo torej z najemninof vpraša gospodinja študenta.

— Ta mesec nimam denarja, prihodnji mesec mi pa lahko najemninof zvišate.

Zloben jezik

— "Veš, Milan mi je dejal, da je zame pripravljen storiti tudi največjo neumnost."

— "Ah, ali se hoče s teboj poročiti?"

Žena: "Smeji že to medaljo; res ni spodobno, da se tako bahaj s svojim junaštvom."

Mož: "Potem pa tudi ti ne bi smela nositi poročnega prstana."

Slika kaže delavce na shodu v Madison Square Gardens, katerega je sklicala unija izsposlovljenih delavcev. Glavni govornik je bil Philip Murray, predsednik CIO.

EMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Nato, drugi dan — bilo je dne 4. septembra, porušenje celega sveta: drugo cesarstvo odplavljeno v polomu svojih grehov in napak, ves narod na ulicah, hudournik, nastal iz pol milijona ljudi, ki je polnil trg De la Concorde v jasnem solncu te lepe nedelje ter se valil tja do ograje pred poslansko zbornico, ki jo je branila jedva peščica vojakov z obrnjenimi puškami, v lomil vrata in preplaval zbornično dvorano, ko so se Jules Favre, Gambetta in drugi poslanci ravno odpravljali v mestno palačo, da proglase republiko, dočim so se na trgu Saint-Germain-l'Auxerrois odprla majhna vrata Louvra ter izpustila cesarico-vladarico v črni obleki v edinem spremstvu prijateljice, obe dve trepetajoči, bežeči, zakopani v prvem izvoščku, ki jih je srečal, ter jih peljal daleč proč od Tuilerij, po katerih se je zdaj razpisala množica. Isti dan je bil Napoleon III. ostavljen gostilno v Bouillonu, kjer je prežival prvo noč prognanstva na poti na Wilhelmshoehe.

Jean je resnega obraza prekinil Henrijeto: "Torej imamo zdaj republiko? ... Tem bolje, če nam bo to pomagalo natepsti Pruse!" Toda majal je z glavó; dokler je bil kmet, so mu vedno delali strah pred ljudovlado. In potem se mu tudi sprico sovražnika ni zdela zdravo, da niso vsi složni. Naposled pa je le moral priti kaj drugega, kajti cesarstvo je bilo nedvojbeno gnilo, in nihče ga ni več maral imeti.

Henrijeta je prečitala pismo do konca, kjer je poročalo o bližnjem Nemecev. Dne 13. isti dan, ko se je delegacija vlade Narodne Obrambe nastanila v Tuilerijah, so jih videli na vzhodu Pariza, pomikajoče se proti Lagnu-u. Dne 14. in 15. so bili pred vrati, v Cretéllu in v Joinville-Pont. Toda že zjutraj, dne 18., ko je Maurice pisal, se je zdela, da ne verjame v možnost, da popolnoma obkolojo Pariz; spet se ga je polastilo krasno zaupanje; obleganje mu je bilo nesramen in predrzen poizkus, ki se mora izjaloviti, preden minejo trije tedni, kajti zanašal se je na pomožne armade, ki gotovo pridejo z dežele, ne vstevši meške armade, ki se bliža preko Verduna in Reimsa. Toda obroči železnega pasu so se bili spojili in so objeli Pariz; in Pariz je bil zdaj ločen od sveta in je bil zgolj še ogromna ječa dveh milijonov živih ljudi, iz katere ni prihajalo nič razen smrtnega molčanja.

"O mili Bog!" je zamrmrala Henrijet s tesnobo, "koliko časa bo trajalo to; in kdo ve, če ga še kdaj vidiva!" Dih burje je sklonil drevesa v daljavi in pri tihni na staro tramovje pristave, da je zajela. Če pride zima, koliko trpljenja za uboge vojske, ki se bodo bili po snegu brez ognja in brez kruha!

"Kaj bil!" je zaključil Jean. "Zelo prijazno je njegovo pismo, in človek je vesel, da ima kaj novice ... Obupati ni nikdar dobro."

Tako je potekal oktober dan za dnevom, z žalostnim, sivim nebom, in veter je odnehal samo, da prinese še temnejše kope oblakov. Jeanova rana se je celila z neskončno počasnostjo, drenažna cev še vedno ni dajala gnoja, ki ga je bilo želeti in ki bi bil omogočil doktorju, da jo vzame iz rane; in ranjenec je bil zelo slab, ker je trdovratno odklanjal vsako operacijo, boječ se, da ostane pohabljen. Vdano čakanje, ki ga je včasih brez gotovnega vzroka prekinil strah, je zdaj uspavalo izgubljeno sobico, kamor so prodirale vesti le iz daljave in nerazločno, kakor med prebujenjem iz težkih sanj. Strašna vojska, klanje in porazi so se nadaljevali tam nekje, ne da bi se kdaj izvedela prava resnica in ne da bi se slišalo kaj drugega kakor silni, zamolkli krik zaklane domovine. In veter je

odnašal listje pod bledim nebom in prihajala so dolga, globoka molčanja, na golen: polju, koder se je nosilo zgolj krakanje vranov, naznanjajočih kruto zimo.

Eden izmed predmetov razgovora je bil postal lazaret, ki ga je zapustila Henrijeta le takrat, kadar je hotela drugovati Jeanu. Izpraševal jo je zvečer, kadar se je vrnila, poznal je vsakogar izmed njenih ranjencev in hotel vedeti za tiste, ki umirajo, ter za one, ki se jim obrača na bolje; in tudi ona sama ni bila redkobesedna o teh rečeh, ki so ji polnile srce, marveč je pripovedovala o svojih dnevih vse do najmanjše podrobnosti.

"Ah," je ponavljala neprestano, "ubogi fantje, ti ubogi fantje!"

To ni bil več tisti lazaret sredi bitke, kjer je tekla sveža kri in so se vršile amputacije v zdravem, rdečem mesu. Bil je lazaret, pogreznjen v gnlost bolnišnice, dišeč po groznici in po smrti, ves vlažen od počasnega okrevanja in od brezkončne umiranja. Doktorja Dalchampa je stalo neverjetnega truda, da si je priiskrbel postelj, žimnic in potrebnih rjuh; in še zdaj ga je oskrba njegovih bolnikov, kruh, meso, suho sočivje, ne vstevši obvez, kompres in šin za roke in noge, dan za dnevom silita delati čudeže. Prusi, ki so se bili nastanili v vojaški bolnici v Sedanu, mu niso hoteli dati ničesar, niti kloroforma; vse je dobival iz Belgije. Vseeno pa je sprejel nemške ranjence prav tako dobro kakor francoske; zdravil je predvsem tucaj Bavarcev, pobranih v Bazeillesu. Vojaški-sovražniki, ki so se v bitki zaletavali drug drugemu v grlo, so zdaj ležali drug poleg drugega, v popolni slogi svojega skupnega trpljenja. In kako strašno in turobno je bilo bivanje v teh dveh dolgih dvoranah nekdanje šole remilly-ske, ki so štele vsaka po 50 postelj, v jasni, blede luči visokih oken!

Še dva dni po bitki so prinašali ranjence, pozabljene in najdene po kotih. Štirje so bili ostali v neki prazni hiši v Balanu brez vsake zdravniške pomoči; živeli so, da nihče ni vedel kako, nedvomno od usmiljenosti kakega sosedu; njihove rane so mrgolele črvov, in umrli so, zastrupljeni po teh nečistih ranah. To je bilo gnojni gnilje, ki ga nič ni moglo pregnati; vjalo je tod in praznilo cele vrste posteljnjakov. Že pri vratih je dušil človeka smrad po črnem prisuadu; drenažne cevi so se praznile ter izpuščale kapljo za kapljo smrdečevega gnoja. Pogostoma je bilo treba rezati meso in izdirati nenajdene drobce. Nato so se delali tvori in bule, odpirajoče se na drugem kraju. Oslabeli, shujšani, prstenih lic, so morali nesrečniki trpeti kakor že napol segnila trupla, drugi pa, razburjeni od nemirnega brezspanja, v mukah obilnih znojov, so razgrajali, kakor da jih je katastrofa udarila z blaznostjo: in ko jih je popadla groza kužne vročice, je bilo pri kraju z mirnimi in glasnimi, triumfalni je strup ter jih odnašal z istim valom zmagovite gnilobe.

Predvsem pa je bila tam dvorana pogubljenih, tistih, ki so imeli grizo, legar in kože. Mnogo jih je ležalo za črnimi kozami. Premetavali so se in kričali v neprestanem deliriju in se dvigali na posteljah pokoncu kakor strahovi. Drugi, ustreljeni v pljuča, so med strašnim kašljanjem umirali za pljučnico. Še drugi, ki so tulili, so nahajali olajšanje le pod curkom mrzle vode, s katerim so jim neprestano hladili rane. Le ura pričakovanja, ura obvezavanja, je edina prinesla nekoliko miru; takrat so zračili postelje, in telesa, ki so drevnela v neizpremenjeni legi, so si nekoliko odpočila.

Coccola

Napisal Josip Ribičič

Hrastovi in Hrenovi—dva prijateljska zakonska para srednjih let—so se strogó držali tradicije, da bodi nedeljsko popoldne posvečeno družini. Ob lepih nedeljah so se odpravili redno na skupne izlete v mestno okolico in zavili na cilju v vaške gostilne na domače kolone ali na pečeno perutnino in obligatni cviček. Če se je pa vreme kisalo, sta obe družini odpravili otroke v kino, stari sami pa so zavili v kavarno. Tam sta moška proučila iz inozemskih časopisov politični položaj preteklega tedna, gospe soprog pa pregledali novosti iz revij. Zadnjič nekoč se je v nedeljo spet kisalo nebo. Cunjasti oblaki so se vlekli nad mestom in od časa do časa je pršilo. Ne Hrastovi ne Hrenovi se niso mogli odločiti. Moška dva bi le rajši zavila v kavarno na kolone in cviček, a gospe bi za življenje radi pokazali svoja nova klobučka. In tako sta oba zakonska para zasedla udobno mizo v kavarni in se zatopila v časopise in revije. Kavarna je bila polna gostov in gospa Hrastova je lahko neovirano pasla radovedne oči na vse strani. Nenadoma ji obstane pogled na sosedni mizi. Tam sedi lepa, črnolasa gospa, ob njej

pa istotako lep gospod. Obema nasproti pa kleči na stolu bolj angulu ko človeku podoben otrok in brska po ilustraciji. Družinica, ko da bi jo izrezal ali kaj podobnega. Prav za prav nimamo Slovencev za to posebnega izraza. "Da, da!" vzdihne gospa Hrastova. "Slovenci, posebno moški, ne poznajo takih izrazov! Ko ho-

"Coccola?" razmišlja Hrast. "To je tako nekak skupen pričaj za nekaj malega, lepega, prijateljskega. Slovenski bi rekli: srček ali kaj podobnega. Prav za prav nimamo Slovencev za to posebnega izraza." "Saj, saj," se zlobno smehlja gospa Hrenova. "Seveda mu je otrok podoben!" "Kako ste grdi!" kara gospa

Slika kaže angleško bojno ladjo Hood, katero so Nemci potopili v bitki na Atlantiku med Islandijo in Grenlandijo.

Grbuška

(Po Angelu Karalijčevu)

Nekoč je živila mravlja, ki ji je bilo ime Grbuška. Ko je bila že stara, je izvalila dve jajčki, iz katerih sta zlezli dve majhni mravlji. Grbuška je vesela stekla po mravljišču in povsod oznanjala radostno vest. Majhni mravlji sta jo dolgo čakali, da bi ju previla in jima umila oči, a Grbuška je tekala po mravljišču in se šele opoldan vrnila domov. Narahlo je odprla vrata in ko je videla, da novorojenčka spita, je vrata tiho zaprla in stekla na podstrešje. Z velikim ključem je odklenila težka vrata mračnega podstrešja, da bi pobrala tam debelo pšenico zrno in ga dala zmleti za svoja otroka. Podstrešje je bilo polno zrnja. Vse svoje življenje je neutrudno nosila zrno za zrnom in zdaj so se ji oči veselo svetile ob pomisli, da bo zapustila svojima otrokoma bogato dediščino. Naenkrat pa ji je postalo žal zrna, ki si ga je bila pravkar naložila.

— Čemu bi jemala iz svoje zaloge, saj lahko grem iskat drugega, je pomislila in položila zrno nazaj na podstrešje. Nato je šla preko vrta, utrgala med potjo cvetico in si jo zataknila za uho ter se napolila na polje. Ko je prišla do njive s pšenico, je iztegnila vrat, da bi pogledala, kje je gospodar njive. Ta je prav takrat na drugem koncu njive podil jato vrabcev in Grbuška je hitro splezala na kras, ga strelala, da je padlo z njega najbolj zrelo zrno, ki si ga je nenadoma naložila na ramena in zbežala, še preden jo je mogel videti gospodar. Tako je tekla, da se je kmalu utrudila in ji je mrzel pot obličja čela. Ko je prišla do studenca ob poti, se je ustavila, da bi si odpočila. Prav ko je že skoraj zaspala, je priletel iz gozda velik gavran in se spustil pred studencem na tla. Napil se je sveže vode, nato pa je pogledal okoli sebe, kje bi bilo kaj za pod zob. Ugledal je spečo mravljo in odprl svoj dolg kljun. Mravlja se je prebudila in hitro je opazila nevernost, se je hitro skrila med travo. Gavran jo je dolgo iskal, ko pa je ni mogel najti, je požrl njeno zrno in odletel.

Ozračje postaja napeto. Možema se nabirajo gube na čelu, gospepa na se nategujejo ob ustnih navzdol. Hrast se v zadregi odkaljuje in išče izhoda. Pogleda skozi okno in predlaga: "Kaj če bi odšli kam na zrak? Vedri se!" "Zakaj?" sikne gospa Hrenova. "Meni je tu kar všeč. Mojemu možu pa še bolj!" Zavlada mučen molk, ki ga prekine zvokljajoči glasek angelčka pri sosednji mizi. Gospod je bil privlekel iz žepa bombon in ga stisnil otroku v ročko. Mali je dvignil svoje črne očke, se nasmešnil, pokimal in se lepo zahvalil: "Grazie, signor."

"Hrrk," se je zaleleto gospodu Hrastu, ki se je bil v zadregi spravil nad vodo. Drenu pa se je obraz razlezel v zmagoslavni nasme: "Signor, je rekel mali ... Hm, stanovitnost pa taka ... in zvestoba ... haha ..."

"Kaj pa več?" se jezi gospa Hrenova. "To je spet tisto kranjsko pripojeno obrekovanje. Le poglej otroka! Ali ni njemu podobno, da bolj ne more biti?" "Saj, saj," se zlobno smehlja gospa Hrenova. "Seveda mu je otrok podoben!" "Kako ste grdi!" kara gospa

— Hočem, je končala svoje pripovedovanje, da gavrana obsodijo in ga vržejo v ječo. — To ne bo težko, je odvrnil pajek, toda kaj mi boš dala za to? — Snop žita. — Premalo! — Dva snopa. — Dobro, poslal bom svoj voz po žito. Mravlja je s težkim srcem naložila na advokatrov voz dva snopa žita, ki ga je dve dolgi leti nosila na podstrešje. Nato je šla pred sodnika. Stari gavran, ki je imel na očeh očala, je bil v tem času sodnik v mravljišču. Počasi je prebral Grbuškino pritožbo, požrl spotoma dve muhi, ki sta sedli na papir, in kakor se volkovi ne grizejo med seboj, tako tudi vrana vrani ne izkljuje oči — proglasil je gavrana za nedolžnega.

Grbuška je zajokala. — Ne joči, peljal te bom k višjemu sodniku, jo je tolažil pajek. — Kdo je ta? — Osel. On je resni sodnik. Moder je, modrejši od Salomona. Ali imaš dovolj denarja, da kupiš avtomobil? Peš ne moreva k njemu. — Ne, je odvrnila Grbuška. — Prodaj svoje podstrešje z žitom.

— O, gospod, če ga prodam, kaj bo z mojima otrokoma, ki ne bosta imela hrane? — Naj te ne skrbita otroka. Doseži najprej, da obsodijo gavrana. Neumna mravlja je prodala podstrešje, kupila avtomobil in se z advokatom odpravila k modremu oslu. Osel je poslušal mravljin pritožbo, nato pa jo je vprašal, kakšno darilo mu je prinesla. — Pozabila sem nanj, gospod sodnik, se je opravičila mravlja. V tistem trenutku sta dva otrokova pripeljala v dvorano gavrana, ki je držal v kljunu oset in ga položil pred sodnika. Sodnik je požrl oset in izjavil: — Obsojam mravljo Grbuško na leto dni zapora, ker se je dr-

ku, ki je bil advokat v mravljišču. Razložila mu je, po kaj je prišla. — Hočem, je končala svoje pripovedovanje, da gavrana obsodijo in ga vržejo v ječo. — To ne bo težko, je odvrnil pajek, toda kaj mi boš dala za to? — Snop žita. — Premalo! — Dva snopa. — Dobro, poslal bom svoj voz po žito. Mravlja je s težkim srcem naložila na advokatrov voz dva snopa žita, ki ga je dve dolgi leti nosila na podstrešje. Nato je šla pred sodnika. Stari gavran, ki je imel na očeh očala, je bil v tem času sodnik v mravljišču. Počasi je prebral Grbuškino pritožbo, požrl spotoma dve muhi, ki sta sedli na papir, in kakor se volkovi ne grizejo med seboj, tako tudi vrana vrani ne izkljuje oči — proglasil je gavrana za nedolžnega. Grbuška je zajokala. — Ne joči, peljal te bom k višjemu sodniku, jo je tolažil pajek. — Kdo je ta? — Osel. On je resni sodnik. Moder je, modrejši od Salomona. Ali imaš dovolj denarja, da kupiš avtomobil? Peš ne moreva k njemu. — Ne, je odvrnila Grbuška. — Prodaj svoje podstrešje z žitom. — O, gospod, če ga prodam, kaj bo z mojima otrokoma, ki ne bosta imela hrane? — Naj te ne skrbita otroka. Doseži najprej, da obsodijo gavrana. Neumna mravlja je prodala podstrešje, kupila avtomobil in se z advokatom odpravila k modremu oslu. Osel je poslušal mravljin pritožbo, nato pa jo je vprašal, kakšno darilo mu je prinesla. — Pozabila sem nanj, gospod sodnik, se je opravičila mravlja. V tistem trenutku sta dva otrokova pripeljala v dvorano gavrana, ki je držal v kljunu oset in ga položil pred sodnika. Sodnik je požrl oset in izjavil: — Obsojam mravljo Grbuško na leto dni zapora, ker se je dr-

znila v tej hudi vročini najboljšega člana krilate družine, je šla naravnost k advokatu, ga višjega in pravicejnega nika od osla? je vprašala. — Pač, je odvrnil advokat v Indiji, to je indijski slav. — Pojdiva k njemu. — Piti moraš letalo. Prodaj hišo in kupi letalo. Mravlja je prodala hišo, la letalo in ker ni imela otrokoma, ju je spravila pod bo, da bi ju ne zmocil deš. sta z advokatom pristala diji, kjer teče rumena reka, ges, sta srečala slona in tožila gavrana. Slon je dal, naj brž pripeljejo avta v mravljinem letalu in študirati pravdo. Obsodil je vrana, da mora pridoneti je vrniti mravlji zrno, ki ji bil ukradel. Grbuška si je oddahnila z letalom vrnila v domov, kjer je našla pod gobo dva ka mrtva od gladi. Brbuška zajokala. — Tedaj pa je stopil njej gavran in rekel: — Grbuška, lepo se ti ljujem za prekrasen avtomobil. In poln hvalebnosti gavran odprl kljun in položil vijo. Zaljubljenca med avtomobilom. — Ali me resnično ljubi vpraša deklica fanta. — Resnično. — Kako bi to dokazal? — Skočil bi zate v ogenj vodo. — Ah, zdaj pa že vidim, ne ljubiš. — Kako to da ne? — Ker bi se potem ne poročiti. — No ... jaz bi ... jaz bi ril to po poroki. Previdnost. — Krasno sukno imaš, telj. Ali bi mi dal naslov ga krojača? — Z veseljem, toda samo pogojem, da mu ne izdaš naslova.

TISKARNA S.N.P. SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čestitke, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene smerne, unjako dele pro. Pišite po informacije na naslov: SNPJ PRINTERY 2857-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILL. TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člano ali članice (1.00) eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri seznanitvi (1.00) tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj ni večje, kot da je list prodan za člano S.N.P.J. List Prosveta je vsa letnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo:—Veslej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skrajno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnini. Cena listu Prosveta je: Za Zdrui, države in Kanado \$6.00 Za Cicero in Chicago je 4.00 1 tednik in 4.00 2 tednika in 3.00 3 tednike in 2.00 4 tednike in 1.30 5 tednikov in nič. Za Evropo je 3.00 Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja Money Order v plam in si naročite Prosveto. list, ki je vsa letnina. PROSVETA, S.N.P.J. 2857 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill. Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$... 1) Ime Čl. družine št. Naslov Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od slednjega člana moje družine: 2) Čl. družine št. 3) Čl. družine št. 4) Čl. družine št. 5) Čl. družine št. Mesto Država Nov naročnik Star naročnik